

Biofizică

CURS 7

1. Membrana celulară (organizare și funcții, compoziție, modele membranare, mecanisme și sisteme de comunicare intercelulară, fenomene de transport prin membrană)
2. Bioelectricitate și biomagnetism, aplicații terapeutice; proprietăți ale transmiterii impulsurilor în celule nervoase și musculare

Membrana celulară

Transport activ

Necesită consum de energie

- primar (pompe ionice)
- secundar (cotransport)

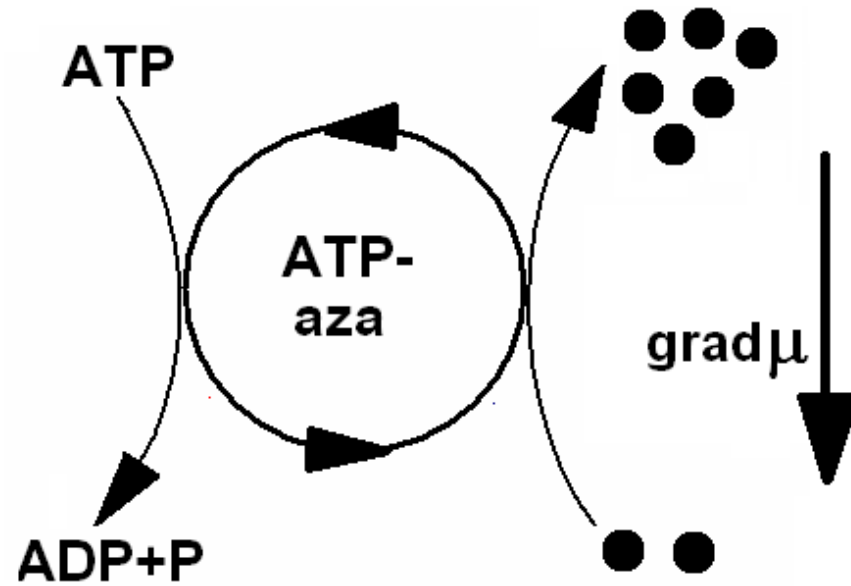
Membrana celulară

Transport activ primar

Caracteristici:

- se realizează în scopul menținerii gradientilor membranari
- este cuplat cu o reacție exoenergetică: $\text{ATP} \rightarrow \text{ADP} + \text{P} + \text{E}$

Membrana celulară

Membrana celulară

Tipuri de pompe ionice

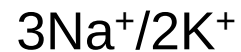
- simple: Ca^{2+}
- cuplate: Na^+/K^+ ; H^+/K^+

Membrana celulară

Pompe cuplate

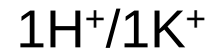
a) electrogenice:

cu transfer net de sarcină electrică

b) neelectrogenice:

fără transfer net de sarcină electrică

Membrana celulară

Transport activ secundar

Cuplează mișcarea unui ion/molecule în sensul gradientului de concentrație cu mișcarea unui ion/molecule în sens opus gradientului de concentrație

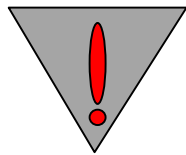
- ***Electroneutral***: transport de solviți (glucide, aminoacizi)
- ***Electrogenic***: transport de solviți cuplați cu ioni
  - simport (în același sens)
  - antiport (în sensuri opuse)

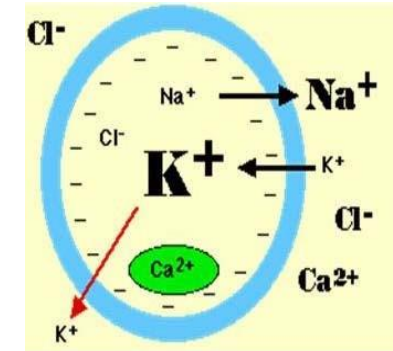
Membrana celulară

Potențial de repaus

- există o diferență de potențial electric între fețele membranei celulare în repaus (– 50 mV) – (–100) mV

Interior, exterior - în total NEUTRU

<u>Inside axon</u>	<u>Membrane</u>		<u>Extracellular fluid</u>	n_o/n_i
	↓			
[Na ⁺] = 15	-	+	[Na ⁺] = 145	9.7
[K ⁺] = 150	-	+	[K ⁺] = 5	0.03
	-	+	[Misc ⁺] = 5	
[Cl ⁻] = 9	-	+	[Cl ⁻] = 125	13.9
[Misc ⁻] = 156	-	+	[Misc ⁻] = 30	0.2
	-	+		
V = - 70 mV	-	+	V = 0 mV	
Charge neutrality	-	+	Charge neutrality	

Membrana celulară

Potentialul membranar de repaus

V_m^0 = diferența de potential dintre fețele membranei, corespunzătoare echilibrului dinamic al diverselor fluxuri ionice ce strabat membrana, (fluxul net de ioni se anulează).

Membrana celulară

Potențialul electrochimic

- Membrana: barieră ionică selectivă → apar:
  - gradienti de concentrație (grad c)
  - gradienti de potențial electric (grad V)

Lucru mecanic chimic + lucru mecanic electric

Potențialul electrochimic $\tilde{\mu}$

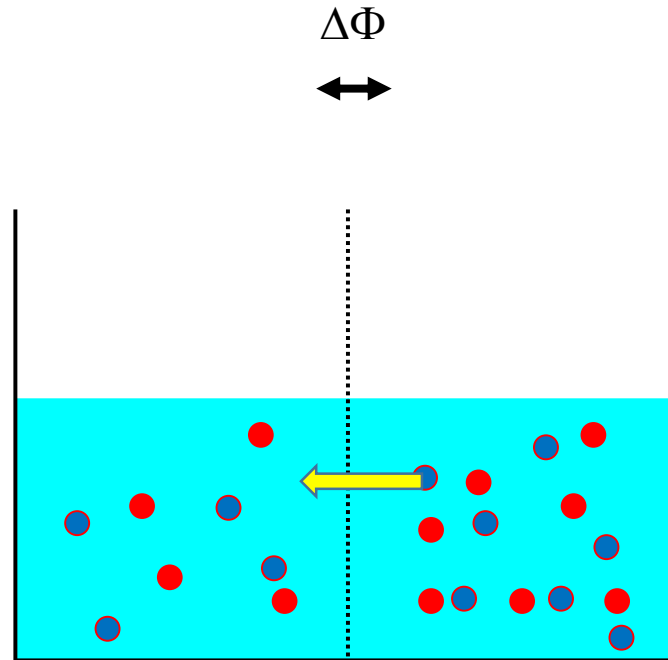
$$\tilde{\mu} = \mu + z \cdot F \cdot V$$

unde z este valența, V este potențialul electric și F este constanta lui Faraday

Membrana celulară

Legea Nernst

● ioni;
●

Membrană semipermeabilă   ● pot trece

există o diferență $\Delta\Phi$ de potențial electric

Membrana celulară

$$\tilde{\mu}_1 = \tilde{\mu}_2$$

$$\mu_1 + z \cdot F \cdot V_1 = \mu_2 + z \cdot F \cdot V_2$$

$$\mu_1^0 + RT \ln c_1 + z \cdot F \cdot V_1 = \mu_2^0 + RT \ln c_2 + z \cdot F \cdot V_2$$

$$RT \ln c_1 - RT \ln c_2 = z \cdot F \cdot V_2 - z \cdot F \cdot V_1$$

Membrana celulară

$$RT(\ln c_1 - \ln c_2) = z \cdot F(V_2 - V_1)$$

Legea Nernst

$$\Phi = V_2 - V_1 = -\frac{RT}{zF} \ln \frac{c_2}{c_1}$$

V_1 si V_2 sunt potențialele exteriorului respectiv interiorului celulei
(prin definiție diferența de potențial transmembranar este data de: $\Phi, = V_2 - V_1$)

Membrana celulară

Ecuția Goldman pentru Na, K și Cl

$$V_m = \frac{RT}{F} \ln \left(\frac{P_{\text{Na}}[\text{Na}]_{\text{out}} + P_{\text{K}}[\text{K}]_{\text{out}} + P_{\text{Cl}}[\text{Cl}]_{\text{in}}}{P_{\text{Na}}[\text{Na}]_{\text{in}} + P_{\text{K}}[\text{K}]_{\text{in}} + P_{\text{Cl}}[\text{Cl}]_{\text{out}}} \right).$$

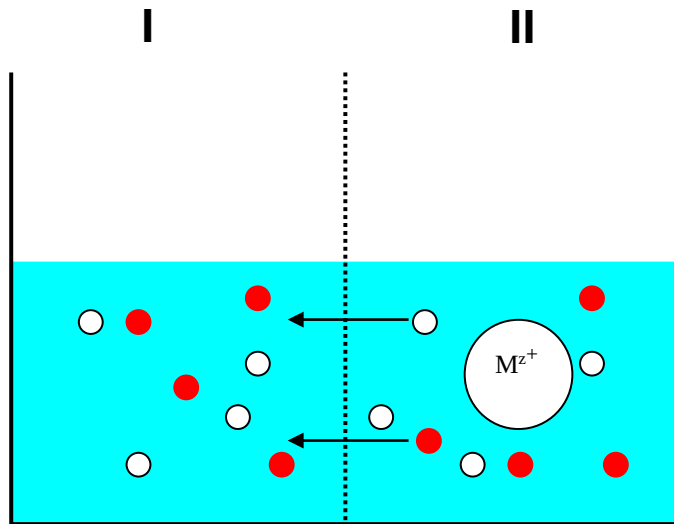
Unde P este permeabilitatea speciei respective

Membrana celulară

Echilibrul Donnan

Prezența ionilor/macromoleculelor nedifuzibile impune o repartiție nesimetrică a cationilor difuzibili față de anioni (K^+ , Cl^-)

● A^{+1}
○ B^{-1}

Macromolecula are valența z

Membrana celulară

CONDIȚII:

$$C_A^I - C_B^I = C_A^{II} - C_B^{II} + ZC_m^{II}$$

electroneutralitate

$$\Phi = -\frac{RT}{F} \ln \frac{C_1}{C_2}$$

Ionii difuzabili respectă Nernst

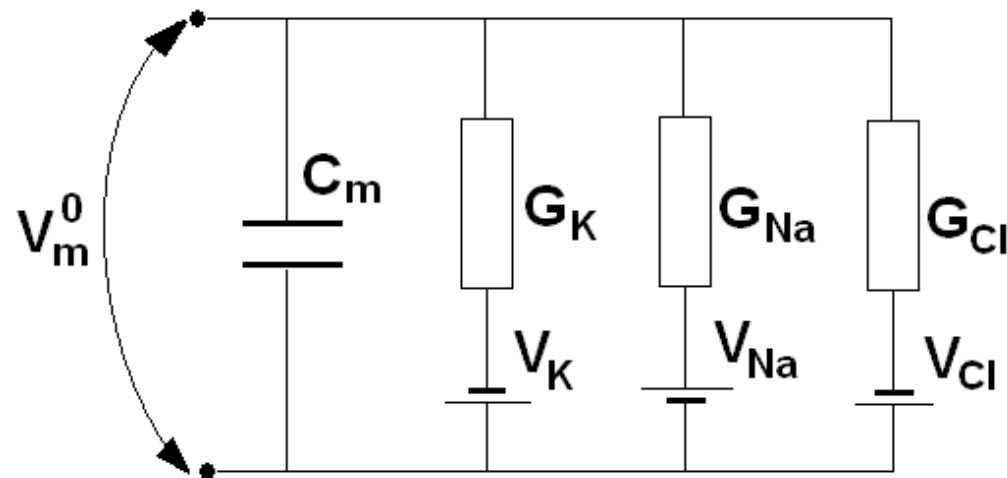
$$r = \frac{C_A^{II}}{C_A^I} = \frac{C_B^I}{C_B^{II}}$$

Raportul lui Donnan

Membrana celulară

Circuitul electric echivalent al membranei celulare este circuitul în derivație (paralel) format din patru ramuri:

- o ramura capacitivă C_m (capacitatea membranei de a înmagazina sarcina electrică)
- trei ramuri rezistive R_K , R_{Na} , R_{Cl} (parcuse de curenți ionici)

Membrana celulară

Legea lui **Ohm** pentru potențialul membranar de repaus

$$V_m^0 = I \cdot R = \frac{I}{G},$$

$$G = G_K + G_{Na} + G_{Cl},$$

$$I = I_K + I_{Na} + I_{Cl}$$

$$\Rightarrow V_m^0 = \frac{V_K G_K + V_{Na} G_{Na} + V_{Cl} G_{Cl}}{G_K + G_{Na} + G_{Cl}}$$

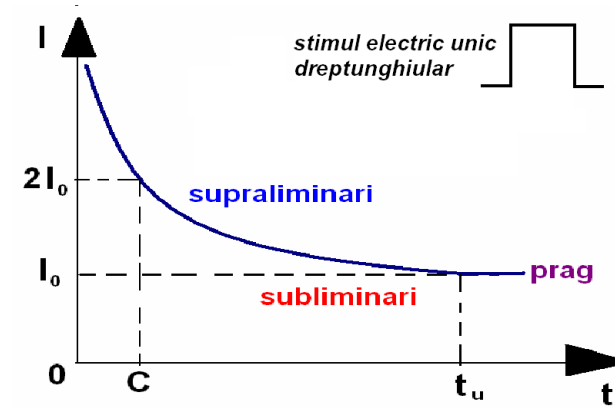
Membrana celulară

PA: modificarea tranzitorie a potențialului membranal sub acțiunea factorilor externi (stimuli)

- stimulul fiziologic:
chimic (mediatori chimici)
- stimulul experimental:
electric (impuls geometric)

Membrana celulară

Generarea PA

Reobază – intensitatea minimă a stimulului pentru a produce un potențial de acțiune

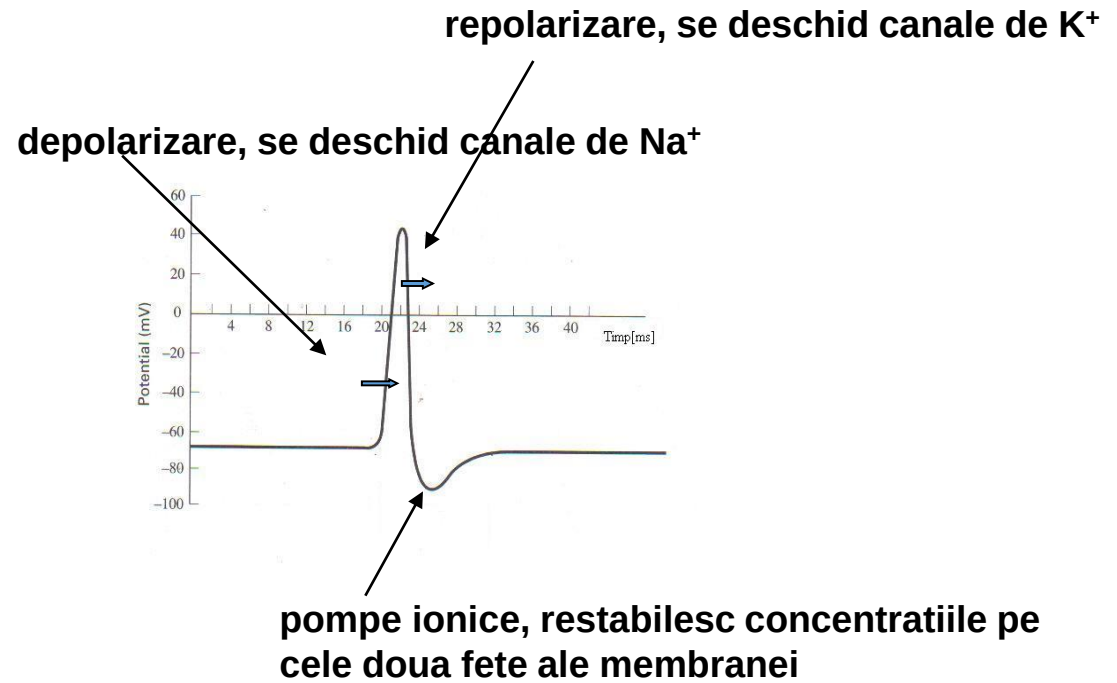
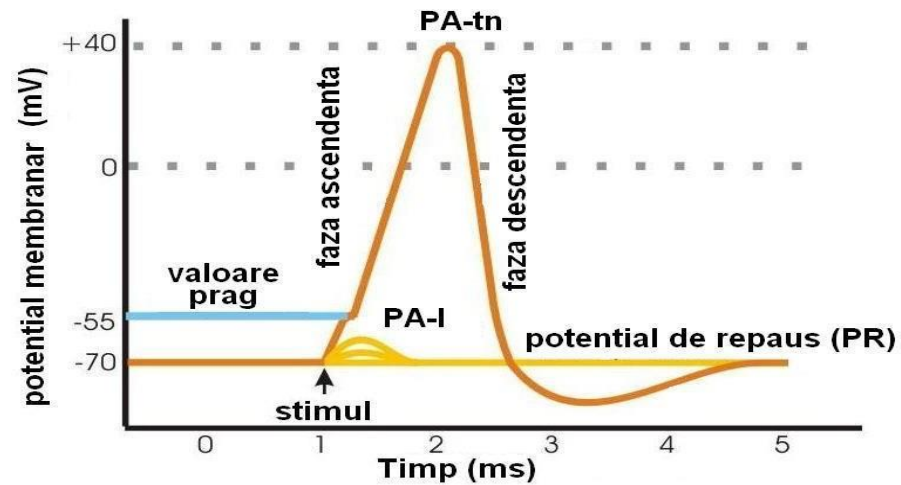
Cronaxie – timpul necesar unui stimul cu intensitatea egală cu dublul reobazei pentru a produce un răspuns

Membrana celulară

Propagarea

- stimuli subliminari:
  - propagare pasivă
(potențiale locale)
- stimuli supraliminari:
  - propagare activă
(potențiale de acțiune)

Membrana celulară

- *I: faza rapidă/ascendentă (depolarizare)* : influx pasiv de Na⁺
- *II: faza lentă (repolarizare)/descendentă* : eflux pasiv de K⁺
- *III: faza de refacere (hiperpolarizare)* :
pompe ionice (Na⁺/K⁺) refac configurația ionică de echilibru

Membrana celulară

Propagarea pasivă

- Variație nespecifică a ***potențialului transmembranar***
- ***Potențialului transmembranar*** scade exponențial cu distanța (propagare cu decrement)
- ***Depolarizare redusă a membranei***, proporțională cu amplitudinea stimulului
- Amplitudinea scade ***exponențial*** cu distanța

$$V_m(x) = V_m(0) e^{-x/\lambda}$$

λ - constanta spațială a axonului

Membrana celulară

Propagarea activă (lege totul sau nimic)

- Variație specifică a *potențialului transmembranar*
- Are amplitudine constantă
- Se propagă pe *distanțe mari, nedecremental*, cu viteze mari
- *Amplitudinea potențialului de vârf, pragul și viteza de propagare* sunt caracteristici ale celulei

Membrana celulară

Conducerea PA

- Viteza de conducere:

$$v = \frac{d}{L} = k\Phi,$$

unde L este **latența** (timpul necesar propagării excitației pe distanța d)

Latența depinde de:

- diametrul fibrei (Φ)
- tipul fibrei (mielinizată/nemielinizată)

Membrana celulară

Dependența de diametrul fibrei

fibre groase ($\Phi > 1 \text{ mm}$):

- rapide
- ușor excitabile

fibre subțiri ($\Phi < 1 \text{ mm}$):

- lente
- greu excitabile

Membrana celulară

Dependența de tipul fibrei

fibre nemielinizate

-propagare recurentă (lentă):

din punct în punct

Φ : (0,2 – 1,2)mm

v : (0,5 – 5)m/s

fibre mielinizate

-propagare saltatorie (rapidă):

din nod Ranvier în nod Ranvier

Φ : (1,2 – 22)mm

v : (5 – 120)m/s